

Кафедра прав людини, міжнародного та європейського права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Міжнародне морське право»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Київ • 2020

Навчальна дисципліна «Міжнародне морське право» викладається студентам 4 курсу денної форми, які навчаються за спеціальністю «Міжнародне право». Обов'язковою передумовою є володіння студентами проблематикою загальної частини курсу міжнародного публічного права, зокрема, питаннями структури, джерел, суб'єктів міжнародного права, співвідношення міжнародного і внутрішнього права тощо.

Кількість кредитів ECTS: 3

Рік підготовки: 4

Семестр: 8

Статус дисципліни: обов'язкова

Викладач: канд. юрид наук, Надзвичайний і Повноважний Посол **Купчишин О.М.**

Загалом курс «Міжнародне морське право» розрахований на 90 годин, з яких 30 годин аудиторних занять і 60 годин самостійної роботи студентів. У свою чергу, аудиторні заняття розподіляються на 20 годин лекцій і 10 годин семінарів. Підсумковою формою контролю є залік.

Загальні компетентності:

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння професійної діяльності.

ЗК-4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі «великих даних» (big data), з різних джерел із дотриманням етичних та правових норм у поєднанні з навичками використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-6 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права (у тому числі міжнародного права), його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

Фахові компетентності:

ФК-1 Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації, типи та види міжнародних акторів, їх роль в сучасних міжнародних відносинах та міжнародній політиці.

ФК-5 Вміння характеризувати природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики, а також здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність в міжнародних відносинах.

ФК-6 Здатність передбачати юридичні ризики, пов'язані з множинністю правових систем і юрисдикцій.

ФК-7 Уміння працювати з міжнародними документами: договорами, актами міжнародних організацій тощо, — здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм, аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти й супровідну документацію українською й іноземними мовами, у співпраці з компетентними фахівцями готувати справи до розгляду в українських, закордонних, міжнародних судах і арбітражах.

ФК-10 Знання засад і доктрин національного та міжнародного права, а також змісту ключових правових інститутів, здатність до їх аналізу та прогнозування тенденцій розвитку; уміння використовувати ці знання і навички у практичній діяльності, надавати юридичні висновки й консультації, здійснювати юридичний супровід основних видів міжнародної співпраці та зовнішньоекономічних операцій, розробляти правову позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів, вести дискусію й дебати, а також виконувати інші види діяльності юриста з питань міжнародного морського права.

ФК-14 Знання та розуміння національних інтересів України на міжнародній арені, здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання насамперед із предметної області для досягнення цілей професійної діяльності, швидко розуміти професійні завдання, оцінювати їхню складність.

ПРН-4 Визначати міжнародно-правову ситуацію, використовувати різні джерела безпосередньої й опосередкованої інформації для з'ясування потрібних обставин і фактів, надання міжнародно-правової оцінки подіям міжнародних відносин, застосовувати одержані знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного та національного права при вирішенні практичних завдань.

ПРН-5 Швидко знаходити потрібну інформацію, обробляти й аналізувати її, оцінювати за достовірністю та релевантністю, аналізувати зібрану й оброблену інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, складати аналітичні довідки, звіти й інші форми представлення результатів аналізу з правильним оформленням посилань на норми міжнародного та національного (українського та закордонного) права.

ПРН-10 Демонструвати концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень міжнародного права (публічного та приватного), порівняльного законодавства, національного права, ускладненого іноземним елементом, виявляти в подіях і фактах міжнародного життя тенденції та закономірності, формувати їх та визначати пов'язані з ними майбутні можливості й ризики.

ПРН-13 Пропонувати юридичний інструментарій забезпечення інтересів держави; працюючи в групі та під керівництвом, активно відстоювати їх за допомогою такого інструментарію, передбачати й формувати юридичні ризики тих або інших дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.

ПРН-14 Передбачати широкі загальносуспільні наслідки укладання міжнародного договору або вчинення іншої дії дипломатичного або міжнародно-правового характеру, внутрішньодержавних нормативно-правових актів тощо.

Після завершення курсу за результатами оцінювання знань студенти повинні:

- розуміти і чітко визначати місце міжнародного морського права в системі міжнародного публічного права (ПРН-1);
- вміти користуватись першоджерелами, зокрема, оперувати положеннями Конвенції ООН з морського права 1982 року (ПРН-4);
- чітко уявляти особливості міжнародного морського права, бути в змозі класифікувати морські простори (ПРН-10);
- розуміти різницю в правовому режимі окремих акваторій Світового океану (ПРН-13);
- вміти самостійно знаходити, досліджувати і оцінювати документи і матеріали в галузі міжнародного морського права (ПРН-4, ПРН-5);

- бути в змозі дискутувати з питань міжнародного морського права і аргументовано відстоювати свою точку зору (ПРН-10, ПРН-14).

Структура і зміст лекцій виглядає наступним чином:

№	Тема		Лекційних годин	Семінарських годин	Самостійна робота
1.	«Міжнародне морське право» як галузь міжнародного публічного права		2	-	10
2.	Класифікація морських просторів		2	-	5
3.	Правовий режим внутрішніх вод, територіального моря і прилеглої зони		2	1	5
4.	Правовий статус виключної економічної зони		2	1	5
5.	Правовий режим континентального шельфу		2	1	5
6.	Міжнародно-правовий режим відкритого моря і міжнародного району морського дна		2	1	5
7.	Правовий режим міжнародних проток і міжнародних каналів		2	1	5
8.	Правовий режим міжнародних рік		2	1	5
9.	Правові режими Арктики та Антарктики		2	-	10
10.	Міжнародні організації в галузі морського права. Практика вирішення міжнародних морських спорів		2	2	5
	Всього:	90	20	10	60

Лекція 1 (2 години): «Міжнародне морське право» як галузь міжнародного публічного права

В лекції розглядаються питання поняття та еволюції міжнародного морського права, етапи його кодифікації. Окрема увага приділяється підсумкам роботи Першої Конференції ООН з

морського права 1958р., на якій були ухвалені 4 міжнародні конвенції з різних аспектів морського права. Особливий акцент робиться на ухваленні Третьою Конференцією ООН з морського права у 1982р. Конвенції ООН, яка на сьогодні є основним джерелом міжнародного морського права. Розглядаються загальний аналіз цього документа, його історичне значення, а також діяльність України як сторони Конвенції.

Лекція 2 (2 години): «Класифікація морських просторів».

Пропонується визначення критеріїв поділу Світового океану на простори з різними міжнародно-правовими режимами. Робиться висновок, що головним критерієм поділу є наявність або відсутність у держав суверенітету над окремими акваторіями. Відповідно до цього і на підставі Конвенції ООН з морського права 1982р. студентам пропонується наступна класифікація: 1)Внутрішні води; 2)Територіальне море; 3)Прилегла зона; 4)Виключна економічна зона; 5)Континентальний шельф; 6)Відкрите море. Крім того, в загальному плані привертається увага до особливостей правового режиму таких акваторій, як міжнародний район морського дна, води держав-архіпелагів, міжнародні протоки, міжнародні канали та міжнародні ріки. В процесі навчання ці питання, а також правові режими Арктики та Антарктики підлягатимуть окремому вивченню.

Лекція 3 (2 години): «Правовий режим внутрішніх вод, територіального моря і прилеглої зони».

У відповідності до положень Конвенції ООН з морського права дається визначення цих акваторій. Наголошується, що як внутрішні води, так і територіальне море знаходяться під повним суверенітетом прибережної держави, але мають різний правовий режим. Якщо суверенітет над внутрішніми водами аналогічний суверенітету над сухопутною територією, то суверенітет над територіальним морем має таку особливість, як право мирного проходу іноземних суден. Аналізуються усі складові поняття «мирний прохід». Окрема увага приділяється особливостям мирного проходу через територіальне море військових кораблів іноземних держав. Розглядаються різні підходи держав до питання ширини територіального моря, зокрема, й тих, які не є сторонами Конвенції ООН з морського права 1982р. Що стосується прилеглої зони, то аналізується особливість її правового режиму, яка полягає в тому, що прибережна держава здійснює там певні види контролю, необхідного для запобігання порушенням митних, фіскальних, іміграційних та санітарних законів і правил.

Лекція 4 (2 години): «Правовий статус виключної економічної зони».

Зазначається, що інститут виключної економічної зони (ВЕЗ) є новелою у розвитку міжнародного морського права. Він з'явився лише в процесі роботи Третьої Конференції ООН з морського права і став свого роду компромісом між прихильниками 200-мильної ширини територіального моря і тими державами, які відстоювали закріплену в Конвенції 12-мильну ширину. Саме тому ст.55 Конвенції з морського права надає прибережній державі широкі права у 200-мильній ВЕЗ, які дозволяють їй вести розвідування, розробку і збереження як живих, так і неживих природних ресурсів, а також широке коло інших видів економічної діяльності. Значна увага в ході лекції приділяється справі «Румунія проти України» у Міжнародному Суді ООН, присвяченої делімітації ВЕЗ у Чорному морі.

Лекція 5 (2 години): «Правовий режим континентального шельфу».

Розглядаються особливості регулювання правового режиму континентального шельфу як природного продовження підводної частини материка до його різкого обриву на великі глибини Світового океану. Звертається увага на складнощі, які подекуди виникають у визначенні зовнішніх меж континентального шельфу. Аналізується у цьому зв'язку робота

Комісії, яка створена відповідно до Додатка 2 до Конвенції ООН з морського права 1982р. спеціально для врегулювання цих питань. Розглядаються суверенні права, якими володіє прибережна держава на континентальному шельфі, а саме права на розвідку і розробку природних ресурсів континентального шельфу. Особливо наголошується, що ці права жодною мірою не зачіпають ні правового статусу водної поверхні над континентальним шельфом, ні повітряного простору над ним, які залишаються вільними для використання іншими державами.

Лекція 6 (2 години): «Міжнародно-правовий режим відкритого моря і міжнародного району морського дна».

Зазначається, що відкрите море разом з міжнародним районом морського дна належать до спільної спадщини людства і щодо них міжнародне право не допускає ні суверенітету, ні жодних суверенних прав окремих держав. Акцентується, що усі свободи відкритого моря, зокрема, свобода судноплавства, свобода рибальства, свобода наукових досліджень тощо, рівно як і свобода економічної діяльності у міжнародному районі морського дна надаються як прибережним державам, так і державам, що не мають виходу до моря. Зауважується також, що Конвенція ООН з морського права зобов'язує держави при користуванні цими свободами враховувати права та інтереси інших держав. Крім того, ст.94 Конвенції зобов'язує держави прапора суден здійснювати ефективний контроль над суднами і вести реєстр суден, що плавають під їхнім прапором.

Лекція 7 (2 години): «Правовий режим міжнародних проток і міжнародних каналів».

Дається визначення міжнародних проток як природних морських вузьких проходів, які з'єднують частини Світового океану. Аналізуються права та обов'язки суден при проході через міжнародні протоки та літальних апаратів при прольоті над ними. Окремо розглядається режим Чорноморських проток – Босфор і Дарданелли. Наголошується, що режим цих проток поряд з Конвенцією з морського права 1982р. регулюється також Конвенцією Монтре 1936р., яка надає Туреччині низку додаткових прав. Особлива увага приділяється в лекції режиму Керченської протоки, яка після анексії Росією Криму знаходиться сьогодні під контролем окупаційної влади. Розглядається правовий режим міжнародних каналів, які є штучними водними шляхами, що з'єднують частини Світового океану. Зокрема, докладно висвітлюються правові основи діяльності Суецького і Панамського каналів, які відіграють найбільш визначну роль у міжнародному судноплавстві.

Лекція 8 (2 години): «Правовий режим міжнародних рік».

Пропонується загальна характеристика міжнародних рік як таких, що перетинають територію декількох держав. Згадуються у цьому зв'язку Дунай і Рейн в Європі, Конго та Нігер – в Африці, Колорадо та Ріо-Гранде – в Північній Америці, Амазонка та Ла-Плата – в Південній Америці. Зазначається, що правовий режим міжнародних рік, як правило, визначається угодою всіх прибережних держав. У цьому контексті аналізується Белградська Конвенція 1948р., яка регулює режим судноплавства на Дунаї. Особлива увага приділяється участі України як придунайської держави у роботі Дунайської Комісії. Зазначається, що загальним правилом судноплавства міжнародними ріками є дотримання законів, встановлених державами на своїх ділянках міжнародних рік.

Лекція 9 (2 години): «Правові режими Арктики та Антарктики».

Розглядаються особливі права в Арктиці п'яти приарктичних держав – Данії, Канади, Норвегії Росії та США. Аналізується т.зв. «секторальний принцип», відповідно до якого кожна з п'яти зазначених держав має пріоритет щодо діяльності у своєму «секторі» – трикутнику, основою

якого є узбережжя відповідної держави, а верхівкою – Північний Полюс. Докладно розглядається Міжнародний кодекс безпеки суден, що здійснюють плавання у полярних водах 1998р.(т.зв. Полярний кодекс). Значна увага приділяється питанню міжнародно-правового режиму Антарктики. Детально аналізуються положення Договору про Антарктику 1959р., до якого Україна приєдналася у 1992р.

Лекція 10 (2 години): «Міжнародні організації в галузі морського права. Практика вирішення міжнародних морських спорів».

Аналізується робота Міжнародної морської організації (ІМО). Розглядається історія її створення, статус як спеціалізованої установи ООН, структура, компетенція, нормотворча діяльність, участь в роботі України. Приділяється увага Міжнародній організації морського супутникового зв'язку (ІНМАРСАТ), яка відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки міжнародного морського судноплавства. Розглядаються також Комітет із судноплавства Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) і Міжурядова океанографічна Комісія ЮНЕСКО. Розглядаються найбільш поширені категорії спорів, що виникають між державами в галузі міжнародного морського права. Відповідно аналізуються способи їх розв'язання: позасудові; за допомогою визначеної сторонами погоджувальної процедури; судові із задіянням міжнародного Арбітражу, Міжнародного Суду ООН або Міжнародного Трибуналу з морського права.

На семінарські заняття виносяться наступні теми:

Семінар 1 (2 години): **«Правовий статус територіального моря, прилеглої зони і виключної економічної зони».**

Семінар 2 (2 години): **«Правовий режим континентального шельфу і відкритого моря».**

Семінар 3 (2 години): **«Правовий режим міжнародних проток, міжнародних каналів і міжнародних рік».**

Семінар 4 (2 години): **«Правовий статус Арктики та Антарктики».**

Семінар 5 (2 години): **«Міжнародні організації в галузі морського права».**

Питання кодифікації міжнародного морського права, класифікації морських просторів, правового режиму внутрішніх морських вод, правового статусу вод держав-архіпелагів, міжнародного району морського дна, практики вирішенні міжнародних морських спорів залишаються студентам для самостійного опрацювання, а в разі потреби для вивчення під час індивідуальних консультацій.

У межах самостійної роботи студенти виконують доповіді, які презентують на семінарському занятті (довідь обов'язково повинна супроводжуватись презентацією результатів роботи студента).

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на семінарських заняттях, вирішення кейсів, виконання індивідуальних доповідей, залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль здійснюється за результатом оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях (що включає виконання практичних задач) та виконання самостійної роботи у формі доповіді, проведення тестування за результатом самостійної роботи.

Контроль під час семінарського заняття може бути реалізованим: у формі тестування; за результатами роботи над індивідуальним і груповим проектом, участі в обговореннях, виступу з доповіддю.

Оцінювання під час семінарських занять:

виступи на семінарах: від 1 до 5 балів

доповнення до доповіді: 1-3 бали

активна участь у дебатах, дискусіях: 2 -5 балів

додаткова оцінка (написання наукової роботи участь у наукових конференціях, або аналітичний огляд публікацій в англомовних виданнях з теми семінару): 5 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи: доповідь повинна бути самостійним науковим дослідженням певного питання. Зарахування виконання самостійної роботи у вигляді доповіді передбачає системний аналіз наукових поглядів, концепцій, положень міжнародного гуманітарного права з обраної теми та формулювання власних висновків.

За результатом вивчення тем, які виносяться на самостійне опрацювання студенти виконують письмове завдання (тестування) – по кожній темі окремо.

Залікова оцінка розраховується шляхом додавання балів, отриманих студентом за результатом поточного оцінювання.

Поточний контроль	Семінарські заняття	45 балів
	Доповідь	25 балів
	Тестування	30 балів (по 5 балів за кожен тест)
Всього		100 балів

Тематика есе / рефератів / презентацій

1. Історія розвитку міжнародного морського права.
2. Правовий статус і режим архіпелажних вод.
3. Правовий статус і режим Азовського моря та Керченської протоки.
4. Правовий статус і режим Чорноморських проток.
5. Особливості правового режиму територіального моря України.
6. Інститут мирного проходження в територіальному морі: історія становлення та юридичний зміст.
7. Район морського дна за межами національної юрисдикції прибережних держав.
8. Делімітація континентального шельфу та виключних економічних зон між Україною та Румунією.
9. Практика Міжнародного Суду ООН і міжнародних арбітражів щодо розмежування континентального шельфу та ВЕЗ між суміжними та протилежними державами.
10. Правовий режим ВЕЗ України.
11. Міжнародно-правова регламентація праці у морському судноплаванні.
12. Піратство в історії та сучасному міжнародному морському праві.
13. Міжнародно-правове співробітництво держав у галузі охорони морського середовища.
14. Міжнародно-правове регулювання пошуку і рятування на морі.

15. Діяльність Міжнародної морської організації щодо забезпечення безпеки мореплавства.
16. Судова практика Міжнародного трибуналу з морського права.
17. Правове положення військових кораблів в іноземних водах і портах.
18. Система мирного врегулювання міждержавних спорів за Конвенцією ООН з морського права 1982 р.
19. Концепція "реального" зв'язку судна з державою прапора і практика "зручних" прапорів.
20. Концепція "загальної спадщини людства" і міжнародний район морського дна.
21. Делімітація морських просторів між прибережними державами Чорного моря.
22. Контроль держави порту: міжнародно-правові аспекти і законодавство України.
23. Міжнародно-правовий режим Антарктики.
24. Міжнародно-правова регламентація запобігання забрудненню морського середовища.
25. Міжнародна морська організація: структура та діяльність.
26. ІНМАРСАТ: структура та діяльність.
27. Міжнародний орган з морського дна.
28. Міжнародний трибунал з морського права: структура, компетенція та процедури.
29. Практика діяльності Міжнародного трибуналу з морського права щодо негайного звільнення суден з-під арешту.
30. Правовий режим Каспійського моря.

Питання для самоконтролю з курсу

1. Поняття міжнародного морського права.
2. Джерела міжнародного морського права.
3. Основні принципи міжнародного морського права.
4. Суб'єкти міжнародного морського права.
5. Міжнародні організації, що пов'язані з дослідженням та використанням Світового океану.
6. Кодифікація міжнародного морського права.
7. Поняття міжнародно-правового статусу і режиму морських просторів.
8. Загальна міжнародно-правова класифікація морських просторів.
9. Державна морська територія.
10. Морські зони, на які поширюється функціональна юрисдикція прибережних держав.
11. Замкнені та напівзамкнені моря.
12. Міжнародні протоки і канали: класифікація, правовий статус, режим.
13. Архіпелажні води: правовий статус, режим.
14. Види внутрішніх морських вод.
15. Історичні води та історичні затоки.
16. Правовий режим внутрішніх морських вод прибережних держав.
17. Правовий режим внутрішніх морських вод і портів України.
18. Поняття територіального моря.

19. Історія кодифікації норм, що встановлює статус і режим територіального моря.
20. Проблема ширини територіального моря.
21. Порядок встановлення вихідних ліній, від яких вимірюється ширина територіального моря.
22. Визначення зовнішньої межі територіального моря.
23. Делімітація територіального моря між сусідніми прибережними державами.
24. Міжнародно-правовий режим територіального моря.
25. Право мирного проходження в територіальному морі.
26. Види юрисдикції прибережної держави у територіальному морі щодо іноземних суден.
27. Прилегла зона прибережної держави та її правовий режим.
28. Концепція виключної економічної зони (ВЕЗ) у сучасному міжнародному морському праві.
29. Поняття і ширина ВЕЗ.
30. Правовий статус і режим ВЕЗ. Суверенні права прибережної держави на природні ресурси ВЕЗ.
31. Штучні острови та споруди у ВЕЗ.
32. Свободи ВЕЗ. Право держав, які не мають виходу до моря, стосовно експлуатації живих ресурсів ВЕЗ.
33. Забезпечення виконання законів і правил прибережної держави у ВЕЗ.
34. Делімітація ВЕЗ між сусідніми прибережними державами.
35. Поняття континентального шельфу.
36. Порядок визначення зовнішньої межі континентального шельфу.
37. Делімітація континентального шельфу між сусідніми прибережними державами.
38. Практика Міжнародного Суду ООН і міжнародних арбітражів щодо розмежування континентального шельфу між суміжними та протилежними державами.
39. Суверенні права прибережної держави на континентальний шельф.
40. Відрахування і внески у зв'язку з розробкою континентального шельфу за межами 200 морських миль.
41. Поняття відкритого моря.
42. Принцип свободи відкритого моря.
43. Міжнародно-правовий режим відкритого моря.
44. Свобода мореплавства у відкритому морі.
45. Національність морських суден.
46. Право плавання під прапором України.
47. Юрисдикція держави прапора судна у відкритому морі.
48. Свобода рибальства у відкритому морі. Збереження живих ресурсів відкритого моря та управління ними.
49. Свобода прокладення кабелів і трубопроводів у відкритому морі. Свобода польотів над відкритим морем.
50. Створення штучних островів і споруд у відкритому морі.
51. Морські наукові дослідження у відкритому морі.
52. Правовий статус і режим дна відкритого моря.

53. Право на огляд у відкритому морі.
54. Право переслідування по "гарячих слідах" у відкритому морі.
55. Система міжнародно-правових актів, що регламентують охорону життя людини на морі.
56. Міжнародна конвенція з охорони життя людини на морі (СОЛАС).
57. Міжнародна конвенція про вантажну марку 1966 р.
58. Міжнародна конвенція щодо стандартів підготовки і дипломування моряків і несення вахти 1978 р.
59. Міжнародні правила попередження зіткнення суден у морі 1972 р. (МППЗС).
60. Міжнародно-правові засоби забезпечення безпеки судноплавства.
61. Поняття, становлення і розвиток принципу мирного врегулювання спорів.
62. Загальна характеристика мирних засобів вирішення міжнародних спорів, що пов'язані з діяльністю держав у Світовому океані.
63. Особливості врегулювання міждержавних спорів на основі положень Конвенції ООН з морського права 1982 р.
64. Застосування узгоджувальної процедури.
65. Міжнародний трибунал з морського права.
66. Міжнародний Суд ООН та його практика у сфері міжнародного морського права.
67. Арбітраж і спеціальний арбітраж як засіб вирішення міждержавних спорів щодо тлумачення або застосування Конвенції ООН з морського права.
68. Застосування тимчасових заходів міжнародними судовими органами та арбітражами.
69. Вирішення міжнародними судовими органами і арбітражами міждержавних спорів на підставі принципу *ex aequo et bono*.
70. Правовий статус Чорного моря.
71. Міжнародно-правові аспекти Азово-Чорноморського басейну.
72. Поняття транзитного проходу у міжнародних протоках.
73. Міжнародно-правова регламентація захисту Чорного моря від забруднення.
74. Діяльність Міжнародної морської організації щодо забезпечення безпеки мореплавства.
75. Судова практика Міжнародного трибуналу з морського права.
76. Правове положення військових кораблів в іноземних водах і портах.
77. Правовий режим Чорноморських проток.
78. Правовий режим Суецького каналу.
79. Розмежування територіальних та внутрішніх вод.
80. Загальна характеристика Конвенції ООН з морського права 1982 р.
81. Вимоги СОЛАС щодо рятувальних засобів та обладнання.
82. Основні принципи несення ходової навігаційної вахти за ПДМНВ-78.
83. Плавання суден в умовах обмеженої видимості.
84. Конвенція ООН з морського права 1982 р. та СОЛАС про організацію розслідування морської аварії.

85. Міжнародні органи та організації щодо управління та збереження живих ресурсів відкритого моря.
86. Справа щодо розмежування континентального шельфу та ВЕЗ у Чорному морі між Румунією та Україною.
87. Рішення Міжнародного Суду ООН про рибні ресурси 1951 р. (Великобританія проти Норвегії).
88. Міжнародно-правові принципи збереження трансграничних рибних запасів і запасів далеко мігруючих риб.
89. Міжнародно-правова регламентація збереження живих ресурсів Антарктики.
90. Загальна характеристика переговорного процесу між Україною та Росією щодо розмежування Азовського моря і Керченської протоки та ВЕЗ і континентального шельфу у Чорному морі.

Джерела

Нормативно-правові акти

1. Конвенція ООН з морського права 1982 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057.
2. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї 1948 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_175.
3. Конвенція про відкрите море від 29.04.1952. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_180.
4. Конвенція про територіальне море та прилеглу зону 1958 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_178.
5. Конвенція про континентальний шельф 1958 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_179.
6. Кодекс торговельного мореплавства України 1995 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>.
7. Конвенція про мирне вирішення міжнародних спорів 1907 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_938.
8. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транс-кордонному контексті 1991 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_272.
9. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї 1948 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_175.
10. Кувейтська регіональна конвенція про співробітництво в галузі захисту морського середовища від забруднення 1978 року. URL: <https://www.informea.org/ru/treaties/kuwait>.
11. Манільська декларація про мирне вирішення спорів 1982 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_568.
12. Міжнародна конвенція з попередження забруднення з суден 1973/78 рр. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896_009.
13. Міжнародна Конвенція запобігання забрудненню скидами відходів і інших матеріалів 1972 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_127.
14. Міжнародна конвенція по охороні людського життя на морі 1974 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_251.
15. Міжнародна Конвенція по забезпеченню готовності на випадок забруднення нафтою, боротьби з ним і співробітництву 1990 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_366.
16. Конвенція про Міжнародну організацію морського супутникового зв'язку (ІНМАРСАТ) 1976 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_017.

Основна література

1. Henriksen A. International Law: Second Edition. Oxford University Press. London, 2019. 384 p.
2. Tanaka Y. The International Law of the Sea: 3rd edition. Cambridge University Press, 2019. 557 p.
3. The International Law of the Sea: 2nd Edition. D. R. Rothwell, T. Stephens. Hart Publishing, 2016. 608 p.
4. Гончаренко О.М. Міжнародний комерційний арбітраж : навч. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 203 с. 5. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, М. М. Гнатовський та ін.]; за заг. ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2018. Т. 2. 624 с.
5. Морське право: підручн. / С.О. Кузнецов, Т.В. Аверочкіна. Одеса : Фенікс, 2011. 382 с.
6. Анцелевич Г.А. Международное морское право: монография в 2-х т. Т. 1. К.: Зовнішня торгівля, 2011. 380 с.
7. Анцелевич Г.А. Международное морское право: монография в 2-х т. Т. 2. К.: Зовнішня торгівля, 2011. 232 с.

Додаткова література

1. Barros A. S. Matthews v. The United Kingdom, App. No. 24833/94, European Court of Human Rights, 18 February 1999 / Ana Sofia Barros. Judicial Decisions on the Law of International Organizations [edited by C. Ryngaert, I. F. Dekker, R. A. Wessel and J. Wouters]. Oxford : Oxford University Press, 2016. 290 p.
2. Білляр К.Л. Особливості правотворчої функції міжнародної морської організації: Дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.11 – міжнародне право. Київ, 2016. 224 с. 3. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за заг. ред. В. В. Мицика. – Харків: Право, 2019. – Т. 1. Основи теорії. – 416 с.
3. Панфілова Ю.М. Міжнародно-правовий механізм протидії проявам актів насильства у водах Світового океану : монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 215 с.
4. Ярова А. О. Відповідальність держав за забруднення морського середовища. Jurnal Juridic national. Teoriesi Practica. Chisinau: Institut Privatade Invatamint. 2015. № 6 (16). С. 259–264.
5. Ярова А. О. Правова природа аварійного випадку в міжнародному морському праві: поняття, класифікація. Держава і право: зб. наук. праць. юридичні і політичні науки. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. Вип. 67. С. 395–408.
6. Ярова А. О. Практика розгляду спорів щодо забруднення морського середовища в результаті аварійного випадку. Oxford Journal of Legal Studies. 2017. Issues 4 (2). Volume 37. P. 923–933.

Internet-ресурси

1. Статут Міжнародного Трибуналу з морського права. URL: <http://www.tematea.org/russian/?q=node/2240>.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
3. Міжнародний орган по морському дну. URL: <https://www.un.org/ru/law/lawsea/seabed/>
4. Міжнародна організація морського супутникового зв'язку INMARSAT. URL: www.inmarsat.com
5. Міжнародна організація праці. URL: ilo.org.
6. Міжнародна морська організація. URL: imo.org.
7. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>